

Ngwuja'ri ngwanni ngwullu je Yuwana gi'ra ge'te **Äni kitabanu**

Yuwana gwuru doo'ra dükäjäär ngwoo'ranu ngwükäjäär je (ngwanni ngwujaar Yicunga le). Gwänggädäär aar 'dingini gwondaja aar akani nono. Yuwana gwuca Yicung gwuru ngwuja'ri ngwudi midi, nginde gwanni gwujaar papa gwe gwur'tal (1.1-2). Yuwana gwudiwayiniya ngwüjü ngwanni ngwadi uli ngwuja'ri ngwee gwuru 'didanu ngwani Yicu ndi ari ngwoorta ngwuju ngwonyadu ngwanni gwuru ngwu'duru ngwanni ngwati nyi'rini ndi ari Yicu gwuru gwanni gwani Kirctu (2.22). Aar nyi'rini ndi ari gwuma ru diji dümnä gilingeno (4.2). A ngwikirijin mätinälü 'di'däny ngwuja'ri ngwanni ngwenggacaar je 'tu'tu gerre (2.24).

Yuwana gwüpäcä ngwikirijinälü aar elelle elelleng gwanni gwuju'ru aar ämnäjidi. Ngwuje ci aar änni Kiji gidi Ngwaalu aar 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün. Ngwuje diwayiniyi ndi ari aar gwuji Yicung, nunnu ma ji mung o'ra mana aar gu icinänü ngwäyanü 'dünggüngün (2.28).

Yajang yidi ngwuja'ri

1. Ngwuja'ri ngwudi midi (1.1-4)
2. Midi ndi acajidi gwudi papa na Giji güngün gani Yicu (1.5—2.29)
3. Elellar nono yiji yidi Ngwaalu gididlänü ndee (3.1-24)

4. Ngaa lenge ndi ari yiru ange yanni yiru 'didanu na yanni yiru yi'duru (4.1-6)
5. Ämnär Ngwaalinga ngaa ämnäjidi (4.7-21)
6. Ämnär Kiji gidi Ngwaalu (5.1-21)

Ngwuja'ri Ngwudi Midi

¹ Änyängä lullu ngwuja'ri ngwudi midi ngwuju 'tu'tu gwerre ngwanni ngwu'dingini nje, nje engga ngwäy ngwe ngwäri nje inggidi nje akani nono ngwuy ngwe ngwäri ngwuru ngwee ngwaru nyii ngwe gweneno. ² Midi nggwee gwü'tädälü nyii engga nyii gwe ondaji, ara je be enggaci ndi ari ngwuja'ri ngwuru ngwudi midi gwudi gwur'taling gwanni gwuju ndi Papa gwuru Ngwaalu aar nje be 'täcälü. ³ Ngwuja'ri ngwanni ngwänggädi nje, nje 'dingini, ngwuru ngwondacara je ngwe nunnu ar gu acajidi ar gu emadanu gwüpäng. Ar emadi ndi acajidi gwüpäng na acajidi gwege nggwee gwuru Ngwaalinga le ngwuru Papa na Giji güngün gani Yicu Kirictu. ⁴ Änyängä lullu ngwuja'ri ngwee, nunnu a jayanu gwege ru gwanni gwumbutu.

Ellele Buri gwe

⁵ Ngwuja'ri ngwuru ngwee ngwanni ngwu'dingini nje ndi Yicu ara je be ondaca. Ndi ari Ngwaalu ngwuru buri, dirim dere da'ti 'dünggüngün a'tur. ⁶ Ma be ari nunnu a lima ari gwacajidar le ar be ellele gidirimänü, a liru ngwu'duru na ellele gwege gwa ru 'tur. ⁷ A be manari a lima ellele giburalu anaku ru gu Ngwaalu buri, a la be äti acajiding gwüpäng

'didanu, na yin yidi Giji güngün gani Yicu, yinje oyaji kengalu 'dar.

⁸ Manari a lima ari a la'ti ki, a la dudiyi yigo'ro yege na ngwuja'ri ngwanni ngwuru 'didanu ngwa'ti ngwa ji 'denggeganu. ⁹ Ma be ari alanga lima 'täjalü ndi ari a liki, nginde gwuru ligor le'te pu ngwüdünälü gwonje düdänijänü na gwonje ga'ru giyi'ral 'dar yege yanni yiki. ¹⁰ Manari a lima ari alanga la'ti ärrä yi'ral yanni yiki, gwa ar aniji di'duru na ngwuja'ri ngwüngün ngwa'ti 'dengge.

2

Ar elelle giburanu gwudi Ngwaalu

¹ Nggwüllijä je ngwuja'ri ngwee lani yiji yüny nunnu aa'ti ngaa la ärrä yi'ral yanni yiki. Ma be ari diji dere dima ärrä yi'ral yanni yiki, a läti Yicu Kirictung gwanni gwüdünälü gwati nje ruci ndi Papa. ² Nginde gwanni gwümi'ridi nje nono ligo'ro le lüngün aar nje ga'ru ndi ke gwege. Aa'ti be ke rüdi gwege 'dogo jücü, ngwube ru 'to ke gwudi ngwüji 'dar gididlä.

³ Manari gwuma ar 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün, a la be lenge ndi ari gwülingidär. ⁴ Gwanni gwati ari, "Gwülingidiny," ngwu'ti be ärrä ngwuja'ri ngwüngün, gwuru di'duru na 'didanu gwa'ti 'dünggüngün. ⁵ A be gwere gwanni gwati 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün, gwuru diji danni dämna Ngwaalinga ämning gwanni gwuru 'di'didanu. Yiru giyee yanni yati nje gäbicä ar lenge ndi ari a gilo 'dünggün.

⁶ Ndi ari gwere gwanni gwati ari gwümätinälü 'dünggüngün, ngwelelle nono elella gu Yicu.

Yanni yinggida ndi ari Ngwaalu ngwämni nje

⁷ Lani ngwumaad ngwüny, ngwuja'ri ngwee ngwüllijä je ngwätüdi ngwuyang, ngwuru ngwuja'ri ngwanni ngwu'rin ngwu'dingina je 'tu'tu gwerre. Ngwuja'ri ngwee ngwuru ngwu'rin ngwuru ngwuja'ri ngwanni ngwu'dingina je. ⁸ A be nyi gwüllijä je ngwuja'ri ngwanni ngwuyang. 'Didanu gwudi ngwuja'ri ngwee nggwo gweng-gana ndi Kirictu na 'danggalu ndi ari dirim ndo ndi abri kayanu a buri gwanni gwuru 'didanu gwuma be o'rralu.

⁹ Gwanni gwaru nggwo giburalu ngwube a be gwenggen ke ngwäy, nginde nggwona gidirimänü kaji nggoo. ¹⁰ Gwanni gwati ämni gwenggen, gwati elelle giburalu a yere ya'ti 'dünggüngün yanni yiki yadi gäbici ngwobalu. ¹¹ A be gwanni gwati gwenggen ke ngwäy, nginde nggwo gidirimänü, dinding gwänü a gwa'ti lingidi ndi ari gwadi ne. Gwuma dirim rimiyi ngwäy.

¹² Äny gwüllijä je ngwuja'ri ngwee lani yiji yüny ndi ari ke gwalu gwuma ara je Ngwaalu düdänijänü ndi Yicu Kirictu. ¹³ Äny gwüllijä je lani papanga, ndi ari gwülingidängä gwanni gwuju 'tu'tu gwerre gwani Yicu Kirictu. Äny gwüllijä je nga nga lanni liru ngwamal ndi ari ngaa lima obeda dijego'ralu. Äny gwüllijä je lani yiji yüny ndi ari ngaa lilingidi papang.

¹⁴ Äny gwüllijä je lani papanga ndi ari nga nga lilingidi ngindeng gwanni gwuju 'tu'tu gwerre. Äny gwüllijä je lanni liru ngwamal, ndi ari ngaa lojema nono, a ngwuja'ri ngwudi Ngwaalu ngwümätinälü 'danggalu, na ngaa lima obeda dijego'ralu.

¹⁵ Ngaa 'ti ämnä didläyü na yi'ral yere yidi didlä. Manari gwere nggwo gwati ämni didläyü, gwa'ti gu ämni gwudi papa. ¹⁶ Ndi ari yi'ral 'dar yidi didlä, nono ami'ra gwudi lingeno, ari ngwäy gwudi ngwong gwudi didlä, gigi'tinälü gwudi lingeno gwanni gwätäng na ngwanni gwati je ngwüji ärrü, gwati 'ti indi ndi papa, ngwudi didlä ngwuru. ¹⁷ Didlä yi'ral yanu yüngün yanni yiki yanni yati ari ngwüjänü, ya dudi a be diji dannu dati ärrü buping gwudi Ngwaalu, da midu miding gwudi gwur'taling.

Arnganar Ngwu'duru

¹⁸ Lani yijü yüny, gajü gima be ja gito. Lica je gwele gwerre ndi ari güwän gidi Kirictu ga ji gila. Gweneno gima be ila gonyadu gima 'tädalü, a la be lenge ndi ari gajü gima be ja gito. Güwän nggee gi'tüdi 'denggeganu ndi ari gati ar le acajidi gwerre, ¹⁹ aar be 'tü aar nje gatani. Adinari lacajidar le ki'du ge'te pu 'didanu, laadi ar le jalu. Liminje be gatani ndi ari ngindenga lä'tüdi lidi gi'du gege.

²⁰ A be nga nga, lima je Ngwaalu maji ligi'rämä nono Yicu gwe, na no, nga nga 'dar yilingidi je yanni yiru 'didanu. ²¹ Äny gwa'ta je üllijä ndi ari nga nga la'ti lingidi 'didanung, a be ndi ari nga nga gwülingidängä, ngaa lenge 'to ndi ari

yi'duru yere ya'ti ngwuja'ranu ngwanni ngwuru 'didanu.

²² A be yärü gwanni gwuru di'duru? Diji diru dannu dati ari Yicu gwä'tüdi gwanni Gwubrutar yelenya. Diji dannu diru gu no, diru güwän gidi Kirictu diru dannu dati 'donya Papang na Giji. ²³ Ndi ari diji dere dannu dati 'donya Gijü, da'ti äti Papang. Gwere gwanni gwati änni Gijü, gwati änni 'to Papang.

²⁴ Mätinär bälü ndi määtä ngwuja'ri giyig-oranu ngwanni ngwu'dingina je 'tu'tu gwerre ngaa gu mätinälü 'di'däny. Manari ngaa gilo gu, ngaa 'to la mätinälü Kiji na ndi Papa. ²⁵ A yiru giyee yanni yicaar nje ye Ngwaalu ndi ari gwunje ätäda 'to miding gwudi gwur'taling.

²⁶ Äny gwüllijä je ngwuja'ri ngwee nga je girinya gwani ngwüji ngwanni gwati mini ndi ara je i'däjänü aar je oktada 'ter ngaa dudi. ²⁷ A be 'danggalu, Kirictu gwuma je maji ligi'rimä nono limätinälü 'danggalanu ngaa la'ta be minä diji dere ndi ara je enggaci mana yanni yiru 'didanu. Ma be ari ligi'rim lüngün limätinälü 'danggalu ndi ara je enggacalu pipi'ri'ti, a liru ligi'rim lanni liru 'didanu lä'tüdi yi'duru, mätinärälü 'dunggüngün anaku enggacara je gu.

²⁸ A be gwenene lani yiji yüny, mätinärälü 'dunggüngün nunnu ma ji mung 'tädalü, aa'ti yedeny yinje eny a nje yaaru ape komon ganni gading ge o'ra.

²⁹ Manari ngaa lilingidi ndi ari Kirictu gwuru gwanni gwüdünälü, ngaa la gu be lenge ndi ari

diji dere danni dati ärrü yi'ral yanni yidünälü, diru giji gidi Ngwaalu.

3

Yiji yidi Ngwaalu yati dünälü

¹ Änggädär ämnïng gwuru 'taa gwudi Ngwaalu ngwuru Papa, gwanni gwämnäär nje gwe! Ämnï gwüngün gwupa gwulleney 'di ndi ari liminje ci, “yiji yidi Ngwaalu.” Na a liru gu yiji yüngün 'didanu. Yiru giyee yanni yigäbica ngwüjü ngwudi didlä aar nje 'ti be lïngidi ndi ari ngwüji ngwudi didlä ngwa'tina lïngidi Ngwaalinga. ² Gwenene lani ngwumaad ngwüny, a liru yiji yidi Ngwaalu, a be ya'ti linginna ndi ari gweere a ladi ru 'taa. A be a lilingidi ndi ari ma ji ma Kirictu 'tädlü, a la ru nono ngindeng, nunnu gwa ar engga anaku rung gu 'didanu. Diji dere danni däti ge'tajing nggwee giligoranu lüngün ndi Kirictu, dati ju'riyi lingina lüngün ³ anaku ju'riya gu Yicu lingina lüngün.

⁴ Diji dere danni dati ärrü yi'ral yanni yiki dati kiyi yobo yidi Ngwaalu 'didanu yiru ndi ari yi'ral yanni yiki, yani kiyi yobo. ⁵ A be ngaa lilingidi ndi ari Kirictu gwüllü ndi äbrü yi'ral yidi ngwüji yanni yiki, ngaa lilingidi ndi ari nginde gwä'tüdi diji danni diki. ⁶ Gwere gwanni gwümätinälü 'dünggüngün, ngwa'ti gwa ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki. A be gwanni gwa ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki gwur'tal, gwa'ting änggädi na gwa'ting lïngidi.

⁷ Aa'ti diji dere da je oktada ndi dudi lani yiiji yüny. Gwanni gwati ärrä yi'ral yanni yidünälü, gwuru diji didünälü, anaku dünü gu Kirictalu.

⁸ Gwanni gwa ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki gwur'tal, gwuru giiji gidi dijego'rr ndi ari dijego'rr diru dannı dära yi'ral yanni yiki 'tu'tu gwerre. Yiru yanni yigäbicä Gijü gidi Ngwaalu ngwüllä ndi ari ngwuje äbrı yanni yima ji dijego'rr ärrı.

⁹ Gwere gwa'ti gwuru giiji gidi Ngwaalu gwati ji ndi gwujani yi'ral yanni yiki gwur'tal, ndi ari ligi'rım lidi midi Ngwaalu lima ji 'dünggüngün, ndi ari gwa'ti gwa ji ndi gwuji yi'ral yanni yiki gwur'tal ndi ari gwuma ru giiji gidi Ngwaalu.

¹⁰ Yiru giyee ndi ari awa a ladi lenge yijü yidi Ngwaalu 'ter giyjänü yidi dijego'rr ndi ari gwere gwanni gwati 'ti ärrä yi'ral yanni yidünälü na 'to gwere gwanni gwati 'ti ämnä gwenggen, gwä'tüdi giiji gidi Ngwaalu.

Ämnäjıdär

¹¹ Ngwuja'ri ngwanni ngwu'dingina je gwerre ngwuru ngwee, ndi ari ar ämnäjıdi. ¹² Aa'ti a la ru nono Gayining, nginde gwanni gwuru giiji gidi dijego'rr ngwümaatä gwenggen gwani Äbiil ngwu'rinye. Gayin gwarra ngwube 'rinye gwenggen gwani Äbiil? Yä'tüdi mene ndi ari yi'ral yüngün ya'ti dünälü ngwäyanü Ngwaalu a be yi'ral yidi gwenggen gwani Äbiil aar be dünälü ngwäyanü Ngwalo?

¹³ Yäy gu no aa'ti ngaa llobalu, lani ngwänggäri manari nga lima ke ngwüjü ngwäy ngwudi didlä.

¹⁴ A lilıngıdi ndi ari alanga lima gatana gay

gidi yi'rany a lima elada ndi midi, na lilingidi gu no ndi ari a lati änni ngwengga. Gwanni gwati 'ti ännä, nggwo gu na yimäla yidi yi'rany. ¹⁵ Gwere gwanni gwati gwenggen ke ngwäy, gwati 'rinyidi. Na ngaa lilingidi ndi ari gwere gwanni gwati 'rinyidi, gwa'ti äti miding gwudi gwur'taling 'dünggüngün. ¹⁶ A lilingidi ndi ari änni gwani yärü, ndi ari Kirictu gwayu gwani alanga. Alanga 'to la dodaji yigo'ro yege ngweengga! ¹⁷ Dijä dänni däti ngwony ngwudi lingeno ngwube engga gwenggen gwanni gwuru diwayi ngwu'ti be inädi, awa ngwube ari dännä Ngwaalinga. ¹⁸ Lani yiji yüny, änni gwege aa'ti gwa ru ngwuja'ri ngwudi ngwulem 'dogo ngwube ru änni gwanni gwuru 'didanu giyi'ral yanni yati ar je ärrä.

¹⁹ Yiru be giyee yanni yati nje gäbici ar lenge ndi ari a liru ngwüji ngwudi 'didanung. Yiru giyee yanni yadi nje gäbici ar dünä ligor le la'ti yedenyanu ngwäyänü Ngwaalu. ²⁰ Ma be ari yigor yiminje mi'ränü, ar lenge ndi ari Ngwaalu ngwupana giyigor yege na ngwuru gwanni ngwülingidi ngwuja'ralu 'dar.

²¹ A no lani ngwumaad ngwüny, ma be ari yigor yege yiminje 'ti mi'ridänü, yedeny ya'ti yinje eny ngwäyänü Ngwaalu. ²² Ya ar je mbuji 'dünggüngün 'dar yanni ya ar ye otacalu, ndi ari gwati ar 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün ar ärrä yi'ral yanni yati gäbici ngwujayanu. ²³ A ngwuja'ri ngwüngün gwanni ngwaru ngwe ngwuru ngwee ndi ari ar änni Gijü güngün gani Yicu Kirictu na ar ännäjidä gwüpäng. ²⁴ Lanni

lati 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün, limätinälü 'dünggüngün na nginde gwümätinälü 'denggen. A yiru giyee ndi ari awa a lilingidi ndi ari nginde gwümätinälü 'dengge, ndi ari a lilingidi gu ligi'rim le lanni lätädäär nje.

4

Ligi'rim lidi Ngwaalu na ligi'rim lanni liki

¹ Lani ngwumaad ngwüny, aa'ti ngaa länni ngwuja'ri ngwudi ligi'rimälü rügüm, ngaa be manni iye ngwügi'rimä ngwäy nono ndi aang lenge ndi ari ngwändi Ngwaalu. Ndi ari ngwüjir ngwo ngwonyadu ngwuru ngwu'duru ngwuma 'tü ngwuma badalu gididlanü. ² Yiru giyee yanni yati nje gäbici nda be lenge ligi'rimä lidi Ngwaalu, ndi ari ligi'rim lere lanni lati ari Yicu Kirictu gwändi gilingeno, liru lidi Ngwaalu. ³ A be ligi'rim lere lanni lati 'donya ngwuja'ri ngwee ngwani Yicu, lä'tüdi ligi'rim lidi Ngwaalu, liru ligi'rim lanni liru güwän gidi Yicu lanni li'dingina le ndi ari ladi ila, a gilo lima obana gwenene gididlä.

⁴ Ngaa liru lidi Ngwaalu, lani yiji yüny. A lima je dami lidi didlä ndi ari gwanni nggwo 'danggalanu gwojemana nono giligi'rim lanni gilo ngwüjänü ngwudi didlä.

⁵ Ngindenga liru ngwüji ngwudi didlä ngwati ondaji ngwuja'ri ngwudi ngwong ngwudi didlä ati je be ngwüji ngwudi didlä 'dengenaci. ⁶ A be alanga liru lidi Ngwaalu. Diji dere danni dilingidi Ngwaalinga, dati nje 'dengenaci. A be gwere gwanni gwä'tüdi gwudi Ngwaalu,

gwati nje 'ti 'dengenaca. Yiru giyee yanni yati nje gäbıcı ar be ngengedani ngwuja'ranu ngwudi ligi'rim liru 'didanu ngwuja'ranu ngwudi ligi'rim lanni liru di'duru.

Ämni gwudi Ngwaalu na ämni gwege

⁷ Lani ngwumaad ngwüny, gäbıcı ar ämnäjidü ndi ari ämni gwüdü Ngwaalu. Gwere gwanni gwati ämni, gwuru giji gidi Ngwaalu na gwülingidi Ngwaalinga. ⁸ Gwere gwanni gwati 'ti ämnä, gwa'ti lingidi Ngwaalinga, ndi ari Ngwaalu ngwuru ämni. ⁹ A yiru giyee yinggida ndi ari Ngwaalu ngwenggaci nje ämning gwüngün awa. Ndi ari ngwükäjä Gijü gwüngün ganni giralu ge'te pu gididlä ndi ari nunnu ar ge gilang. ¹⁰ Ämni gwuru nggwee, ndi ari a lä'tüdü lanni lämnä Ngwaalinga, a be Ngwaalu ru gwanni ngwämni nje 'di aar ükäjä Gijü gwüngün aar nje mi'rini nono aar nje ga'ru ndi ke gwege.

¹¹ Lani ngwumaad ngwüny, anni ämnär nje gu Ngwaalu no, gäbıcı ar be ar ämnäjidü gwüpäng. ¹² Diji dere da'ti a'tur danni dänggädi Ngwaalinga. Ma be ari alanga lämnäjidü, Ngwaalu ngwa ji 'dengge na ämni gwüngün, gwa mbuti 'dengganu.

¹³ A lilingidi ndi ari nggwo gwümätinär gu a nginde nggwo ngwümätinälü 'dengge. Ndi ari nginde gwuminje ätäda ligi'rimä lüngün. ¹⁴ A alanga lima engga, a lima ondaci ngwüjü ndi ari Papa gwuma ükäjä Gijü gungün ngwuru gilang gwudi ngwüji ngwudi didlä. ¹⁵ Manari diji dere dima ämni ndi ari Yicu gwuru Giji gidi Ngwaalu,

Ngwaalu ngwa mätinälü 'dünggüngün a nginde gwa mätinälü Ngwaalu. ¹⁶ A gu no gwenene, a lilingidi ar gatada ngwäyanü ndi ämni gwanni gwätädäär nje Ngwaalu.

Ngwaalu ngwuru ngwati ämni ngwüjü. A gwere gwanni gwelella ämni gwe, gwümätinälü Ngwaalu a Ngwaalu mätinälü 'dünggüngün. ¹⁷ Gay ge nggee, ämni gwati nje gu mbutanu ndi ari aa'ti yedeny ya ji komon gidi obalu ndi ari ngene gididlä ndee, a liru nono Kirictu. ¹⁸ Yedeny ya'ti ndi ämni, a be ämni gwanni gwumbutu gwati 'tüyi yedenyanu, ndi ari yedeny yati ji yani yi'rendeny. Gwanni gwati yedeny eny, gwami'ratu ndi ämni.

¹⁹ Alanga lati ämnäjidi ndi ari Ngwaalu ngwuru ngwämni nje gwerre gwerre. ²⁰ Manari gwere gwuma ari, "Äny gwämnä Ngwaalinga," ngwube gwenggen ke ngwäy, nginde gwuru di'duru. Ndi ari gwere gwanni gwati 'ti ämnä gwenggen gwanni gwating engga, awa ngwube ämni Ngwaalinga ngwanni ngwa'ting je änggädi. ²¹ A nginde gwuminje ätäda ngwuja'ri ngwüngün ngwee ndi ari gwere gwanni gwati ämni Ngwaalinga, ngwämni gwenggen 'to.

5

Ämni Kiji gidi Ngwaalu

¹ Gwanni gwati ämni Ngwaalu ndi ari Yicu gwuru gwanni Gwubrutar yelenya, gwuru Giji gidi Ngwaalu, a gwanni gwati ämni Papang, gwati ämni Giju güngün 'to. ² Gay giru nggee gadi ar ge lenge ndi ari awa a lämnä yijü yidi

Ngwaalu, ndi ari ämnï gwe gwege Ngwaalinga na 'dengenaji gwe gwege ngwuja'ri ngwüngün. ³ Ämnï Ngwaalinga gwege gwuru nggwee, ndi ari ar 'dengenaci ngwuja'ri ngwüngün. A ngwuja'ri ngwüngün ngwa'ti nï 'dengge. ⁴ Ndi ari gwanni gwuru giji gidi Ngwaalu, gwäti yiima ndi dami didläyü. A dami gwege gwuru nggwee gwanni gwuma dami didläyü, ämnï gwe gwege ndi Yicu. ⁵ Yärü gwuru gwanni gwadi dami didläyü? Diji de'te pu diru danni dati ämnï Ngwaalu ndi ari Yicu gwuru Giji gidi Ngwaalu.

Ondaci ngwüjü Yicu gwe

⁶ Yicu Kirictu gwuru nggwee gwe'te pu gwanni gwändi yaw ye yani nyinyini gwüngün na yin ye yüngün yani yi'rany yüngün. Nginde gwa'ti indï yaw ye 'dogo, a be gwändi yaw ye na yin ye yüngün. A Lig'i'rim liru lanni lati inggidi nginde gwe na yanni yinggida ye Lig'i'rim, yäti ngwäy ndi ari liru Lig'i'rim 'didanu. ⁷ Ndi ari liru tä'rül (3) lanni londaja kerala, ⁸ lig'i'rim na yaw na yin. 'Dar gilee liru tä'rül (3) ondaji gwegen gwuru gwe'te pu. ⁹ A lati ämnï inggiding gwudi ngwüjü, a be inggidi gwudi Ngwaalu gwupana, a ngwondijaja kiji güngün.

¹⁰ No lanni lati ämnï Kiji gidi Ngwaalu, läti ondajing nggwee giyigoranu yegen. A be lanni lati 'ti ämnä Ngwaalu, lima ruji Ngwaalinga di'duru ndi ari ngindenga lati 'ti ämnä ngwuja'ri ngwanni ngwaru ngwe Ngwaalu Kiji güngün.

¹¹ Inggidi gwinggidaar gwe gwuru nggwee. Ndi ari Ngwaalu ngwuminje ätäda miding gwudi gwur'taling na miding nggwee gwändi Kiji

güngün. ¹² Gwanni gwäti Gijü, gwäti miding nggwee. Gwanni gwa'ti äti Gijü, gwa'ti äti miding nggwee.

Midi gwudi gwur'taling

¹³ Äny gwüllijä je ngwuja'ri ngwee nunnu ngaa lenge ndi ari ngaa läti miding gwudi gwur'taling, ngaa lanni lämnä Kiji gidi Ngwaalu. ¹⁴ Yiru giyee yanni yati nje gäbici a nje 'ti yedeny iti ndi 'donggaci Ngwaalinga. Ndi ari manari yere yanni ya ar ye otaci Ngwaalingalu yanni yindäär bupi gwe gwüngün, ya aar nje 'dengenaci. ¹⁵ A manari a lilingidi ndi ari nginde gwati nje 'dingini giyi'ral yere yanni yati ar ye otacalu, a la be lenge ndi ari ya ar je mbuji yanni yotacar yalu.

¹⁶ Manari gwere gwati engga gwenggen ndi ärrä yi'ral yanni yiki yanni yati 'ti üktädi giyi'rany, gäbica ngwotaci Ngwaalingalu a gwa Ngwaalu ätä miding. Yi'ral giyee nggwärädi gu ngwüji ndi ke gwegen gwanni gwati 'ti üktädi giyi'rany. A be ke nggwo gwe'te gwanni gwati oktada yi'rany. A be äny gwa'ti aru nga otaci Ngwaalingalu giyi'ral giyee. ¹⁷ 'Dar yanni yati ärrini yiki, yiki ngwäyanü Ngwaalu. A be ke nggwo gwe'te gwanni gwati oktada giyi'rany.

¹⁸ A lilingidi ndi ari gwere gwanni gwuru giji gidi Ngwaalu gwati 'ti ju ndi gwuji ärring gwanni gwuki gwur'tal, ndi ari gwuru giji gidi Ngwaalu gwati gu Ngwaalu etadala, a dijego'rr da'ti da ang alliji guy nono.

¹⁹ A lilingidi ndi ari a liru yiji yidi Ngwaalu na ndi ari didlä 'dar ndee ndo kuyanu gidi dijego'rr.

²⁰ A lilingidi 'to ndi ari Giji gidi Ngwaalu gima üllä na giminje ätädäni bebereng, nunnu ar lenge ngindeng gwanni gwuru 'didanu. A alanga gilo 'dünggüngün gwanni gwuru 'didanu Kiji güngün gani Yicu Kirictu. Nginde gwuru Ngwaalu 'didanu a midi gwudi gwur'taling.

²¹ Lani yiji yüny, etadar giyigo'ro yalu giyi'remna yidi didülä yidi didlä yanni yiru 'tur.

Laro Bible (Bible)
Laro NT

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Laro)

Contributor: ECS Diocese of Khartoum Translation Department

This text box needs to have content for PT9 to upload is to the DBL.
All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

80c639f7-4569-5ffa-a77d-5df4c223631f